

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträdesdatum

2022-06-08

KSAU § 113

Remiss betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker SOU 2021:95

Änr KS 2022/110

Beslut

- Kommunledningskontorets förslag till justerat yttrande över betänkande Gårdsförsäljning (SOU 2021:95) utgör Kristianstads kommuns remissvar till socialdepartementet.

Reservationer

Anders Tell (S) och Katarina Honoré (S) reserverar sig skriftligt mot beslutet enligt följande:

”Betänkandet om gårdsförsäljning har som utgångspunkt att utreda förutsättningar för så kallad gårdsförsäljning av alkoholdrycker med ett bevarat Systembolagsmonopol samt att det i sammanhanget beskriva konsekvenser för folkhälsan. En viktig förutsättning för att det ska medges undantag från monopollet är att det går att motivera av hänsyn till folkhälsan. Med de begränsningar i försäljningsvolym som föreslås borde, enligt utredningen, inte en gårdsförsäljning ses som konkurrenshämmande i förhållande till andra EU- länders producenter av alkoholdrycker. Men med de regleringar och begränsningar som föreslås bedömer utredningen ändå att gårdsförsäljning kan komma att ses som ett handelshinder vid en EU- rättslig prövning.

Vår uppfattning är att yttrandet av ovan nämnda skäl borde förtydligas med följande:

- Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande om ökade krav på tillsyn och svårigheten att kontrollera försäljningen ska tillföras yttrandet.
- Försäljning av destillerade drycker ska inte tillåtas.
- Förslag om begränsning av volymer ska tillföras

Sammanträdesdatum

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2022-06-08

- Till yttrandet ska även föras kommunens uppfattning att alkoholmonopolet inte får äventyras.

Med yttrandet lämnas från kommunen även ett yttrande från Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Det yttrandet skiljer sig på ett par punkter från yttrandet som lämnas från Kommunstyrelsens arbetsutskott. Det gäller dels krav på råvarornas ursprung för produktionen, dels frågan om huruvida destillerade drycker ska få försälas vid gårdsförsäljning. Det lämnar en osäkerhet om vad som egentligen är kommunens uppfattning i dessa frågor.”

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling

Yrkanden

Anders Tell (S) och Katarina Honoré (S) föreslår att ärendet återremitteras till kommunledningskontoret för komplettering med följande:

- Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande om ökade krav på tillsyn och svårigheten att kontrollera försäljningen ska tillföras yttrandet.
- Försäljning av destillerade drycker ska inte tillåtas.
- Förslag om begränsning av volymer ska tillföras.
- Gårdsförsäljning ska endast ske där alkoholdrycker produceras från råvaror som produceras på den egna gården.
- Till yttrandet ska även föras kommunens uppfattning att alkoholmonopolet inte får äventyras.

Ordföranden föreslår att det till kommunledningskontorets förslag till yttrande läggs till följande text:

”Kommunens uppfattning är att alkoholmonopolet inte får äventyras.”

Anders Tell (S) och Katarina Honoré (S) yrkar avslag på kommunledningskontorets justerade förslag till yttrande.

Sammanträdesdatum

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2022-06-08

Beslutsgång

Ordföranden ställer att ärendet ska avgöras idag mot att ärendet ska återremitteras till kommunledningskontoret och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden ställer bifall respektive avslag till kommunledningskontorets justerade yttrande mot varandra och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar bifalla ordförandens förslag om kommunledningskontorets justerade yttrande.

Sammanfattning

Regeringen har fått i uppdrag att utreda möjligheterna till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker och lagt fram en utredning (SOU 2021:95). Kristianstad kommun har fått möjligheten att yttra sig i frågan, genom en remiss från regeringen.

Kristianstads kommun förespråkar, med vissa justeringar, utredningens alternativa förslag om att tillåta gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker och gör bedömningen att det inte skulle riskera vårt detaljhandelsmonopol eller folkhälsan.

Kommunledningskontorets förslag till kommunstyrelsens arbetsutskott

- Kommunledningskontorets förslag till yttrande över Betänkande Gårdsförsäljning (SOU 2021:95) utgör Kristianstads kommuns remissvar till socialdepartementet.

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteutlåtande 2022-05-10.

Yttrande 2022-06-08.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut 2022-04-07 § 35.

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande 2022-03-29.

Sammanträdesdatum

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2022-06-08

Remiss betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av
alkoholdrycker (SOU 2021:95).

Kommunledningskontoret

2022-05-10

Avdelningen för tillväxt och hållbar utveckling

Eva Berglund

044-135408

eva.berglund@kristianstad.se

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Yttrande remiss gårdsförsäljning

Änr KS 2022/110

Kommunledningskontorets förslag till Kommunstyrelsens arbetsutskott

Att kommunledningskontorets förslag till yttrande över Betänkande Gårdsförsäljning (SOU 2021:95) får utgöra Kristianstads kommuns remissvar till socialdepartementet

Sammanfattning

Regeringen har fått i uppdrag att utreda möjligheterna till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker och lagt fram en utredning (SOU 2021:95). Kristianstad kommun har fått möjligheten att yttra sig i frågan, genom en remiss från regeringen.

Kristianstads kommun förespråkar, med vissa justeringar, utredningens alternativa förslag om att tillåta gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker och gör bedömningen att det inte skulle riskera vårt detaljhandelsmonopol eller folkhälsan.

Beslutsunderlag

- Förslag till yttrande över Betänkande Gårdsförsäljning (SOU 2021:95) från Kristianstads kommun (bil 1)

En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker SOU 2021:95 (bil 2)

Remissmissiv betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95) (bil 3)

Yttrande - En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95) Änr MHN ALL.2022.488 (bil 4)

Petar Cavala
Biträdande Kommundirektör

Eva-Marie Hagström
Avdelningschef
Tillväxt och hållbar utveckling

Beslut expedieras till

KLK, Avdelningen för tillväxt och hållbar utveckling

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Socialdepartementet: s.remissvar@regeringskansliet.se

med kopia till s.fs@regeringskansliet.se,

paula.ericson@regeringskansliet.se

(Ange diarienummer S2022/00562

och remissinstansens namn i ämnesraden)

2022-06-08

Betänkande Gårdsförsäljning (SOU 2021:95)

Regeringen har fått i uppdrag att utreda möjligheterna till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker och lagt fram en utredning (SOU 2021:95). Kristianstad kommun har fått möjligheten att yttra sig i frågan, genom en remiss från regeringen.

I utredningen har lagts fram ett huvudförslag och ett alternativt förslag. Utifrån dessa förslag förordar kommunen det alternativa förslaget med vissa justeringar. Detta, mot bakgrund av att det är det förslag som närmast går i linje med gällande regelverk avseende provsmakning på tillverkningsstället och som också på bästa sätt skulle främja en levande landsbygd.

Gårdsförsäljning skulle stärka besöksnäringen, skapa arbetstillfällen, öppna för fler och expanderande företag och bidra till en levande och växande landsbygd. Kristianstad har starka traditioner kopplade till mat och dryck och prioriterar detta tema för destinationsutveckling och marknadsföring av området som besöksdestination.

Besöket hos tillverkaren är det som ska stå i centrum, snarare än själva inkösmöjligheten som främst ska bidra till helhetsupplevelsen. Med fler besökare till området skapas nya arbetstillfällen även hos andra företag som gynnas av ett brett utbud av upplevelser på landsbygden. Turisterna kan erbjudas ett helhetskoncept vad gäller mat och dryck – närodlat och lokalproducerat.

Kommunen anser inte att försäljning behöver begränsas till jästa drycker utan även kan avse destillerade drycker. Något tak för produktionsvolym behövs inte heller, så länge försäljning sker på tillverkningsplatsen.

Kommunen bedömer även att det alternativa förslaget är det lämpligaste ur ett tillsynsperspektiv, men vi anser att det behövs ytterligare tydlighet och förenkling som möjliggör en effektiv tillsyn. Det bör tydligt framgå i lagstiftningen att kunskapsprov ska genomföras vid ansökan om tillstånd, men i övrigt får restriktionerna inte bli så många och så svårtolkade att de motverkar ändamålet. Av utredningens båda förslag har det alternativa förslaget också bedömts ge minst skadliga effekter ur ett folkhälsoperspektiv.

Kommunen förordar en anpassning av regelverket för gårdsförsäljning så att det förenklar både för företagen och för kommunens alkoholhandläggare.

Kraven bör vara desamma för den som har tillstånd för gårdsförsäljning som för den verksamhet som erbjuder provsmakning utan gårdsförsäljningstillstånd. Detaljregler, som krav på föreläsning eller strikta volymbegränsningar, är svåra att kontrollera med tillsyn. Viktigare krav bör vara att dryckerna är tillverkade på platsen, av företrädesvis lokala råvaror, och att försäljningen sker på samma ställe som tillverkningen. Om försäljning kan ske på en helt annan plats än på tillverkningsstället kan en tillverkare ha flera olika försäljningsställen och därigenom försvåra tillsynsverksamheten betydligt.

Vi är övertygade om att ansvarsfull gårdsförsäljning kan bedrivas utan att folkhälsan riskeras. På så vis kan utveckling främjas på landsbygden, företagsutveckling möjliggörs och besökare ges en trevlig helhetsupplevelse, utan att grunden i alkohollagen äventyras.

Kommunens uppfattning är att alkoholmonopolet inte får äventyras.

Camilla Palm

Kommunstyrelsens ordförande
Kristianstads kommun

Anders Johansson

Kommundirektör
Kristianstads kommun

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

2022-04-07

MHN § 35

Yttrande - En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95)

Änr MHN ALL.2022.488

Beslut

- Miljö- och hälsoskyddsnämnden avger yttrande i enlighet med miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteskrivelse och lämnar detta till kommunledningskontoret för infogande i kommunens sammanvägda yttrande.

Sammanfattning

Regeringen har fått i uppdrag att utreda möjligheterna till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker och lagt fram en utredning (SOU 2021:95). Kristianstad kommun har fått möjligheten att yttra sig i frågan, genom en remiss från regeringen.

I utredningen har lagts fram ett huvudförslag och ett alternativt förslag. Utifrån dessa förslag förordar kommunen det alternativa förslaget. Detta, mot bakgrund av att det är det förslag som närmast går i linje med gällande rätt avseende provsmakning på tillverkningsstället och som också på bästa sätt skulle främja en levande landsbygd. Kommunen bedömer även att det alternativa förslaget är det lämpligaste ur ett tillsynsperspektiv. Av de båda förslagen har det alternativa förslaget också bedömts ge minst skadliga effekter ur ett folkhälsoperspektiv.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens förslag till miljö- och hälsoskyddsnämnden

- Miljö- och hälsoskyddsnämnden avger yttrande i enlighet med miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteskrivelse och lämnar detta till kommunledningskontoret för infogande i kommunens sammanvägda yttrande.

Beslutsunderlag

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteskrivelse

En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker SOU 2021:95 (bil 1)

Remissmissiv (bil 2)

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och hälsoskyddsavdelningen
Esti Besedes
044-13 55 81
esti.besedes@kristianstad.se

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Yttrande - Remiss - Gårdsförsäljning

Dnr ALL.2022.488

En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker SOU 2021:95

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens förslag till miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avger yttrande i enlighet med miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteskrivelse och lämnar detta till kommunledningskontoret för infogande i kommunens sammanvägda yttrande.

Sammanfattning

Regeringen har fått i uppdrag att utreda möjligheterna till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker och lagt fram en utredning (SOU 2021:95). Kristianstad kommun har fått möjligheten att yttra sig i frågan, genom en remiss från regeringen.

I utredningen har lagts fram ett huvudförslag och ett alternativt förslag. Utifrån dessa förslag förordar kommunen det alternativa förslaget. Detta, mot bakgrund av att det är det förslag som närmast går i linje med gällande rätt avseende provsmakning på tillverkningsstället och som också på bästa sätt skulle främja en levande landsbygd. Kommunen bedömer även att det alternativa förslaget är det lämpligaste ur ett tillsynsperspektiv. Av de båda förslagen har det alternativa förslaget också bedömts ge minst skadliga effekter ur ett folkhälsoperspektiv.

Beslutsunderlag

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteskrivelse
En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker SOU 2021:95 (bil 1)
Remissmissiv (bil 2)

Bakgrund

Svenska dryckestillverkare har vid flera tillfällen, genom åren, lyft frågan om möjlighet till gårdsförsäljning, eftersom de upplever det som hämmande att de inte får sälja sina drycker till besökare. Regeringen har därför tillsatt en utredning, för att undersöka möjligheterna till en lagändring, som skulle innebära att tillverkare av alkoholdrycker kan erhålla ett gårdsförsäljningstillstånd.

Idag finns endast möjligheten att sälja folköl på tillverkningsstället. Enligt utredningen skulle svenska dryckesproducenter, genom gårdsförsäljning, få en försäljningskanal som utländska tillverkare inte kan få tillgång till. Samtidigt fastställs i utredningen att verksamhet med gårdsförsäljning inte får vara diskriminerande ur ett EU-perspektiv.

Alkohollagen är en skyddslagstiftning och har, vid sidan av alkoholmonopolet (Systembolaget), som syfte att begränsa alkoholkonsumtionen och alkoholens skadeverkningar hos medborgarna. I utredningen har man därför även vägt in riskerna med alkoholförsäljning utifrån skyddsperspektivet.

Yttrande

Kristianstad kommun har tagit del av SOU 2021:95 och från miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnas följande yttrande.

År 2010 uppgick antalet dryckesproducenter till 90 tillverkare. Vid årsskiftet 2019/2020 hade antalet dryckesproducenter ökat till 729 verksamheter. Till viss del kan ökningen antas vara en följd av att det kommit en ny alkohollag 2011, som tillåter provsmakning av alkoholdrycker på tillverkningsstället. Ytterligare lättnader i Alkohollagen, genom att möjliggöra försäljning av alkoholdrycker vid gårdsförsäljning, skulle kunna bidra till en fortsatt ökning av antalet tillverkare. Det kommer därför att krävas tydliga föreskrifter gällande tolkning av de föreslagna paragrafändringarna, för att säkerställa dels att skyddsperspektivet i alkohollagen inte urholkas, dels att tillsynsarbetet blir tydligt reglerat.

En viss farhåga finns för att, om det inte finns ett krav på att produkten ska tillverkas från råvara som odlats på den egna gården, så möjliggör det för bolag i övriga Europa att etablera tillverkningsverksamhet i Sverige och sälja sina produkter i landet. Detta kan komma att leda till att antalet tillverknings- och försäljningsställen därmed kan kraftigt överstiga det antal tillverkare som utredningen utgått från i sina beräkningar avseende tillgänglighet av alkoholdrycker. Samtidigt kommer etablering av utländska bolag att innebära en försvarande omständighet vid bedömning av bolagsmännens lämplighet, i samband med ansökan om tillstånd för gårdsförsäljning samt vid anmälan om ändringar. Detta, beroende på att personer med betydande inflytanden i sökandebolagen, i större utsträckning kan komma att vara bosatta utomlands, i övriga EU-länder.

Tillsyn

Av föreslagen lydelse till 1 kap 13 § framgår att försäljning av alkoholdrycker vid huvudförslaget enbart får ske i samband med studiebesök eller föreläsning, som erbjuds allmänheten mot betalning och som har anknytning till den aktuella alkoholen.

Det måste i lagstiftningen tydligt framgå hur tillsynsmyndigheter ska kunna kontrollera att befolkningen på en ort, där en tillverkare har tillstånd för gårdsförsäljning, verkligen har deltagit i studiebesök eller föreläsning, vid varje tillfälle som de vill inhandla lokalproducerade alkoholdrycker. En viss risk kan finnas, att det bortses från kravet på studiebesök eller föreläsning, vid gårdsförsäljning till stamkunder och närboende. Det bör därför tydligt definieras i lagen, vad som menas med "studiebesök eller föreläsning", samt

hur tillverkaren ska kunna visa att försäljningen har skett i samband med ett studiebesök eller föreläsning.

Det har också uttalats i utredningen, att det i paragrafen inte ställs något krav på att försäljningsutrymmet ska ligga på samma ställe som där besöksarrangemanget tillhandahållas. Detta innebär att försäljning kan ske på en helt annan plats, än på tillverkningsstället och det finns i så fall heller inget som hindrar att tillverkaren har flera försäljningsställen på olika platser, vilket skulle försvåra tillsynsverksamheten betydligt.

I utredningen framkommer också att särskilda begränsningar bör införas gällande försäljningsvolymen, för att i möjligaste mån begränsa risken för en ökad konsumtion och medföljande ökade risker för folkhälsan. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Kristianstad bedömer möjligheten för kontroll av att försäljningen ska vara återhållsam, som tämligen svår att genomföra. Ett försäljningstillfälle sker på några få minuter och sedan kan kunden lämna försäljningsstället. Ytterligare en aspekt är det förhållande som framkommer i Swecos utredning gällande att privata aktörer är sämre på att kontrollera kundernas ålder, vilket också kan bidra till en sämre efterlevnad av lagen i den frågan.

Försäljningstid samt kunskapskrav

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår att försäljningstiden för när tillståndshavare får påbörja sin gårdsförsäljning, anpassas till nu gällande rätt avseende alkoholservering. Detta skulle innebära att gårdsförsäljning får påbörjas tidigast klockan 11:00.

Vidare är det viktigt, att det tydligt framgår i lagstiftningen att kunskapsprov ska genomföras vid ansökan om tillstånd för gårdsförsäljning.

Begränsning gällande mängd

Enligt idag gällande regler avseende provsmakning, får den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat, från råvaror som producerats på den egna gården, erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker. I förarbetena till alkohollagen har också uttalats att det rör en mindre mängd alkohol, såsom en matsked eller mindre.

Utredningen föreslår att den som har tillstånd för gårdsförsäljning, får i anslutning till sådan försäljning erbjuda provsmakning av sådana alkoholdrycker som tillståndet avser. Gårdsförsäljning ska bedrivas av den som tillverkar alkoholdrycker hantverksmässigt och småskaligt men det kommer inte att ställas krav på att råvarorna ska ha odlats på den egna gården.

Om huvudalternativet implementeras, kommer konsekvensen av den föreslagna lydelsen av 8 kap 7 § att innebära att det ställs högre krav på en verksamhet som inte har gårdsförsäljningstillstånd men vill erbjuda provsmakning av en alkoholdryck på tillverkningsstället, än de krav som ställs på en tillverkare som har tillstånd för gårdsförsäljning och vill erbjuda provsmakning eller sälja 70 cl spritdryck, 3 liter vin, 3 liter andra jästa alkoholdrycker och 3 liter starköl. Vid det alternativa förslaget skulle däremot förutsättningarna för provsmakning bli desamma som i gällande rätt.

Alternativt förslag

Miljö- och hälsoskyddsnamnden anser att syftet med en lagstiftning som tillåter gårdsförsäljning, bäst skulle gagnas av utredningens alternativa förslag. Det alternativa förslaget föreslås omfatta endast jästa alkoholdrycker och att det ska vara krav på att råvaran odlas på den egna gården. Detta alternativ skulle bättre spegla begreppet "Gårdsförsäljning" och också motsvara målet om att ha en levande landsbygd. I Swecos utredning framkommer också att, inom samtliga QALY-områden (quality adjusted life years) avseende folkhälsoeffekten, i det närmaste halveras de negativa effekterna samt risken för skador i utredningens alternativa förslag.

Om tillstånd endast medges för de tillverkare som producerar drycker från råvara, som odlats på den egna gården, bör det heller inte införas krav på att försäljning endast får ske i samband med studiebesök eller föreläsning, då det är stor risk för att detta inte kommer att efterlevas på grund av praktiska skäl vid försäljningen. Detta kan befaras leda till att lagstiftningen på sikt urholkas, då tillsyn över att försäljning föregås av föreläsning eller studiebesök, kommer att bli svår att genomföra. I stället ska försäljning endast ske på tillverkningsstället, där alkoholdrycker produceras från råvaror som odlats på den egna gården. I samband med detta bör det förtydligas att jäst som återanvänds, inte är att betrakta som odlad råvara och att de verksamheter som överlåter sin tillverkning på andra bryggerier, inte kan omfattas av tillstånd för gårdsförsäljning.

Om krav ställs på att råvarorna produceras på den egna gården, för att ett tillstånd för gårdsförsäljning ska kunna medges, kommer detta troligtvis att innebära att tillgängligheten och därmed alkoholkonsumtionens skadliga effekter blir lägre. Ytterligare en fördel blir att myndigheternas tillsynsarbete underlättas om kraven för gårdsförsäljning likställs med gällande rätt avseende provsmakning på tillverkningsstället.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen

Tjänsteskrivelsen är digitalt signerad av Esti Besedes och granskad av Tommy Danielsson, förvaltningschef och Cecilia Hammarberg, avdelningschef.

Expedieras till:

Kommunledningskontoret@kristianstad.se

